

анімації та іншої графічної інформації дозволяє:

- поліпшити запам'ятовування інформації;
- поліпшити сприйняття (розуміння) інформації;
- мотивує студента до навчання;
- економить час для заучування;
- використання 3D-моделей дозволяє збільшити ефективність процесу навчання та істотно поліпшити сприйняття нової інформації у порівнянні зі статистичними зображеннями.

Перелік використаної літератури

1. Татаринцева Т.И., Селезнев В.А., Жемоедова Н.Л. Использование виртуальных моделей на занятиях по инженерной графике. *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 6. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=11360> (дата обращения: 29.09.2020).

2. Селезнев В.А., Татаринцева Т.И., Чайкин А.С. Современные информационные технологии в графической подготовке студентов. *Вестник ТулГУ. Серия Современные образовательные технологии в преподавании естественнонаучных дисциплин*. Вып. 11. Тула: Изд-во ТулГУ, 2012. С. 124-128.

3. Татаринцева Т.И., Селезнев В.А., Жемоедова Н.Л. Виртуальная лаборатория по инженерной графике. *Технологии формирования профессиональной компетентности обучающихся в организациях профессионального образования: Материалы международной научно-практической конференции 2-5 октября 2013*. Брянск: РИО БГУ, 2013. С. 216-219.

4. Шимкова І.В., Савлук В.М., Свята М.В. Використання засобів 3D-друку для реалізації STEM-орієнтованого навчання технологій. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вип. 3. О.В. Марущак (голова) та [ін.]. Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2019. С.173-175

5. Шимкова І.В. Особливості вивчення фахових дисциплін майбутніми учителями технологій в умовах інформатизації навчально-виховного процесу. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2009. Вип. 21. С. 556-561.*

УДК373.5.015.31:62/64]:159.952.13

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТІЙНОГО КОНСТРУКТУ «ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА ДО ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ»

Іманова Севіндж Фазаір кизи

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава

Анотація. Дана стаття присвячена з'ясуванню сутності поняття «формування пізнавального інтересу особистості школяра до трудового навчання». Аналізуються особливості розвитку пізнавальної мотивації, вияву вольових якостей у процесі навчання, чинники підвищення інтересу учнів до трудового навчання.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, трудове навчання, мотивація, позитивні емоційні переживання вольові якості.

У 2018 році започатковано повний дванадцятирічний цикл апробації змісту трудового навчання учнів 5-9 класів за оновленим стандартом освіти Нова Українська школа. Перед сучасною технологічною освітою постають ряд дискусійних питань стосовно визначення нового змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей, інтеграції змісту освіти з метою навчального розвантаження школярів.

Шляхи вирішення цих проблем можуть бути окреслені за прийнятими в країні Законом України «Про освіту» (2017), Основами Стандарту освіти (Нова українська школа : основи Стандарту освіти, 2016), Концептуальними засадами реформування середньої школи (Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи, 2016) та Навчальною програмою з трудового навчання для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновленою) (2017).

Теперішня фаза розбудови Нової Української школи (2019-2022 р.р.) передбачає у 2022 році початок роботи базової школи за новими освітніми стандартами на компетентнісній основі (Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи, 2016, 32).

Новим стандартом базової середньої освіти заплановано зменшення кількості предметів та інтегрованість змісту навчання на основі компетентнісного підходу, що дасть змогу учневі сприймати більш цілісну картину світу, позбутися фрагментарності засвоєних знань (Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи, 2016, 13). Пропоноване інтегрування відбуватиметься із збереженням загального обсягу навчальних годин, звільнивши час на учнівські навчально-дослідницькі проекти. Під час адаптаційного циклу навчання учнів 5-6 класів у майбутніх гімназіях зміст трудового навчання технологій буде подаватися на інтегрованій основі у вигляді галузі знань «технології», а у 7-9 класах переважатиме вже предметний підхід до викладу змісту освіти у вигляді, наприклад, трудового навчання. При цьому буде залишений нинішній обсяг навчального навантаження.

Перший адаптаційний цикл базової середньої освіти спрямований на підтримку в учнів 5-6 класів пізнавального інтересу до технологічної освіти і діяльності, передбаченої програмою трудового навчання.

Як свідчать праці А. Маркової (1986), В. Гетти, С. Горчинського (2003, 2007), С. Гончаренка (2011), О. Коберника, А. Цини (Теорія і методика навчання технологій: навчальний посібник, 2015), Y. Kaliuzhna, L. Peretiatko (2016), M. Zonova, N. Nikolaeva, N. Sosnina (2019), формування пізнавального інтересу учнів до трудового навчання відбувається як у напрямі збагачення його змісту (інтенсифікація трудового навчання в умовах малої кількості годин на вивчення трудового навчання в школі; підтримання інтересу до трудового навчання засобами творчої проектно-технологічної діяльності; включення широкого спектру нових техніко-технологічних знань), так і в напрямі якісних послідовних змін (творча спрямованість уроків; осучаснення технологічного обладнання навчальних майстерень; поетапна мотивація пізнавальної діяльності учнів з метою стимулювання самостійного засвоєння школярами навчального матеріалу з трудового навчання; розвиток емоційних почуттів і вольових якостей раціональним плануванням трудового навчання в школі).

Метою теоретичного етапу дослідження стало з'ясування сутності поняття «формування пізнавального інтересу особистості школяра до трудового навчання».

Вивчаючи у контексті нашого дослідження понятійний конструкт «формування пізнавального інтересу особистості школяра до трудового навчання», нами встановлено, що актуальність формування в учнів пізнавального інтересу до трудового навчання обумовлена, виявленою в дослідженнях В. Гетти, С. Горчинського (2003, 2007), стійкою тенденцією зниження інтересу учнів 5-9 класів до трудового навчання, яка обумовлена недостатнім рівнем творчості на уроках, застарілістю та відсутністю сучасного обладнання навчальних майстерень, малою кількістю годин, відведених на трудове навчання в школі.

Український педагогічний енциклопедичний словник (С. Гончаренко, 2011, с. 201) визначає завданням навчання формування в дитини, в міру її розвитку, все ширшого кола стійких позитивних інтересів шляхом розуміння учнями значення матеріалу, який вивчається, включенням їх до активної творчої діяльності, підбираючи посильні, цікаві, різноманітні, нові за змістом чи формою завдання, які спонукають до самостійних, активних роздумів, позитивних емоційних переживань та радості. Задоволення інтересу запобігає його затуханню, сприяє появі нових інтересів, які відповідають більш високому рівню пізнавальної діяльності, перетворенню їх, у динаміці свого розвитку, в нахили як прояву потреби в здійсненні діяльності, яка викликає інтерес.

Визначаючи метою навчання оволодіння не лише предметними знаннями, а й уміння займатися навчальною, трудовою й естетичною діяльністю М. Zonova, N. Nikolaeva, N. Sosnina (2019) дійшли висновку, що в процесі навчання набуваються тільки ті знання, які викликають у тих, хто навчається інтерес. Тому перед педагогами ставиться завдання поетапного стимулювання пізнавальної діяльності учнів з метою їхньої мотивації до вивчення навчальних предметів.

Важливою складовою сучасного змісту трудового навчання є творча проектно-технологічна діяльність, яка є засобом формування та підтримання інтересу до цього шкільного предмету. Виконання учнями на уроках трудового навчання творчих проєктів стимулює оволодіння техніко-технологічними, економічними, екологічними теоретичними знаннями, які потрібні школярам не лише для відповідей на уроках, а й для трудової діяльності, від якої залежить успішність реалізації творчого проєкту. Безперервний процес поступового ускладнення проєктних завдань потребує від учнів прикладання більших зусиль для оволодіння новими знаннями. Прагнення учнів отримати результат трудової діяльності у вигляді реалізованого творчого проєкту викликає первинну зацікавленість трудовим навчанням (поверхневий інтерес), яка розширюючись та поглиблюючись від проєкту до проєкту, поступово переходить у стійкий інтерес, стимулюючи самостійне засвоєння школярами навчального матеріалу з трудового навчання (Теорія і методика навчання технологій: навчальний посібник, 2015).

Розвиток інтересу учнів до трудового навчання В. Гетта, С. Горчинський (2007, № 44) вбачають у формуванні спрямованості свідомості учнів на створення приладів, інструментів, пристосувань, моделей. Поява нових знань з трудового навчання закономірно підвищує інтерес до техніки, технологій. Розвиток проектно-технологічного мислення сприяє виникненню потреби займатися проектно-технологічною діяльністю, виконувати проєктні завдання. Важливою тут є підтримка педагогом схильності учнів до певних видів проектно-технологічної діяльності, перетворення зацікавленості в стійкий інтерес до них. Цьому має бути підпорядкована вся система трудового навчання в школі.

Розглядаючи особливості розвитку пізнавальної мотивації в процесі навчання У. Kaliuzhna, L. Peretiatko (2016) акцентують увагу на необхідності активізації пізнавальної діяльності тих, хто навчається, шляхом організації їхньої пізнавальної діяльності на основі інтерактивної взаємодії, спрямованої на формування ефективних мотивів засвоєння предметних знань.

Підвищення ефективності трудового навчання учнів потребує формування пізнавального інтересу до нього не лише з позицій пізнання, як засвоєння учнями трудових знань, умінь і навичок, а й з урахуванням самого процесу трудового навчання. В сучасні практики трудового навчання В. Гетта та С. Горчинський (2007, №44) виділяють такі чинники формування пізнавального інтересу школярів до трудового навчання: відповідність змісту трудового навчання сучасному стану виробництва; творчий характер праці на уроках трудового навчання; належне приділення уваги технічній творчості учнів; осучаснення обладнання шкільних майстерень; підвищення рівня культури праці в умовах осучаснення технологій трудової діяльності; збереження кількості годин на вивчення трудового навчання в школі; осучаснення засобів трудового навчання в школі.

Підвищенню інтересу до трудового навчання сприяє зрозуміла для учнів подача навчального матеріалу з урахуванням здатності та підготовленості школярів до його сприйняття. Суб'єктивними передумовами формування внутрішньої мотивації до навчання А. Маркова (1986, с. 158-164) визначає раціональне планування навчальної діяльності, розвиток уваги, вольових якостей школярів.

У зв'язку із цим ключовими завданнями формування пізнавального інтересу учнів до трудового навчання є: усвідомлення школярами значення навчального матеріалу; включення їх до активної творчої проектно-технологічної діяльності, яка спонукає до позитивних емоційних переживань та виявів вольових зусиль у оволодінні новими знаннями; перетворення зацікавленості трудовим навчанням (поверхневий інтерес) у нахили як вияв потреби у здійсненні проектно-технологічної діяльності, викликаній стійким інтересом; мотивація засвоєння предметних знань шляхом організації пізнавальної діяльності на засадах інтерактивної взаємодії.

Отже, у результаті вивчення численних психолого-педагогічних теорій та підходів понятійний конструкт «формування пізнавального інтересу учнів до трудового навчання» розглядається нами як процес і результат кількісних і якісних змін в особистості учня, які відображають схильність до оволодіння навчальним матеріалом з трудового навчання в урочний та позаурочний час та поетапне стимулювання позитивних емоційних переживань і виявів вольових якостей учнів щодо самостійного оволодіння навчальним матеріалом.

Перелік використаної літератури

1. Гетта В.Г., Горчинський С.В. Роль технічної творчості у формуванні і розвитку інтересу до трудового навчання. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2007, № 44. С. 77–81.
2. Гетта В.Г., Горчинський С.В. Формування в учнів інтересу до трудового навчання як навчального предмета. *Таврійський вісник освіти*. 2007, № 3 (19). С. 15–20.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські береги, 2011. 552 с.
4. Горчинський С.В., Гетта В.Г. Вивчення стану формування і розвитку інтересу до трудового навчання в школі. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, серія : педагогічні науки: збірник*. 2003, №37. С. 55-57.
5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Маркова А.К. Формирование интереса к учению у школьников. Москва: Педагогика, 1986. 192 с.
7. Навчальна програма з трудового навчання для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (оновлена). *Трудове навчання. 5-9 класи : практичний посібник вчителів*. С.М. Дятленко, В.М. Лещук, О.Ю. Медвідь. – Харків: Видавництво «Ранок», 2017. С. 3-16.
8. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. Львів : [б.в.], 2016. 64 с.
9. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konc_zepcziya.pdf (дата звернення: 8.09.2020)
10. Теорія і методика навчання технологій: навчальний посібник / І.П. Андрощук, О.М. Коберник, А.Ю. Цина та ін. / за заг. ред. О.М. Коберника. Умань : ФОРМ Жовтий О.О., 2015. 474 с.
11. Kaliuzhna Y., Peretiak L. Features of the development of future teachers' cognitive motivation in the process of teaching psychological disciplines. *Science and education*. 2016. Volume 2-3. P. 125-129.
12. Zonova M. V., Nikolaeva N. A., Sosnina N. G. Digital communicative technologies as a means of developing cognitive activity in english classes at a non-linguistic university. *1st International Scientific Conference on Modern Management Trends and the Digital*

Economy -- From Regional Development to Global Economic Growth (MTDE). (Yekaterinburg, 14-15 apr., 2019). Series of books: AEBMR-Advances in Economics Business and Management Research, 2019. Volume 81. P. 609-613.

УДК [37.016.091.39:613/614\]:004](#)

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ПОШИРЕННІ ЗНАНЬ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Хоменко Любов Григорівна.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава

Анотація. У статті розглядаються шляхи впровадження інформаційно-комунікативних технологій у безпеку життєдіяльності. Аналізуються найбільші ризики під час роботи за комп'ютером.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, безпека життєдіяльності.

Інформаційно-комунікативні технології на сьогодні стали незамінними у сучасному світі. Через це можна сказати, про актуальність цього питання, воно має важливе місце у сучасному світі, адже своєчасно доведена інформація пов'язана з безпекою життєдіяльності з використанням цих засобів, надає нам можливість вберегти життя та здоров'я людей.

Стрімке зростання використання інформаційно-комунікативних технологій надає можливості отримання інформації з різноманітних джерел та моментальне поширення в разі необхідності на необмежені відстані зі збільшенням кількості отримувачів цієї інформації з різних джерел.

З появою інформаційних технологій збільшилися творчі можливості подачі матеріалу, що в свою чергу призводить до підвищення ефективності подачі матеріалів за допомогою сучасних технічних засобів.

Впровадження інформаційно-комунікативних технологій у безпеку життєдіяльності прискорює передачу знань та накопиченого досвіду від однієї людини чи групи людей до всього людства, чи певної обраної категорії людей.

Ефективне впровадження в безпеку життєдіяльності технологій є важливим чинником створення нової мережі інформування людей про можливі небезпеки.

Важливість і доцільність модернізації інформаційно-комунікативних технологій в цивільному захисті за сучасних умов є:

- висока ефективність інформаційно-комунікативних технологій в розповсюдженні важливої інформації для безпеки життєдіяльності;
- залежність сучасного людства від сучасних технологій поширення інформації;
- успішність та своєчасність попередження та доведення до відома людей інформації за допомогою інформаційно-комунікативних технологій підвищує безпеку життєдіяльності людей.